

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 53/01

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 6. septembra 2001 o podnete M. P., bytom K., zastúpeného advokátom JUDr. T. Š., K., namietajúcom porušenie základného práva na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní Krajského súdu v Košiciach vedenom pod sp. zn. 12 Cb 875/99 takto

r o z h o d o l :

Základné právo M. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní Krajského súdu v Košiciach vedenom pod sp. zn. 12 Cb 875/99 bolo porušené.

O d ô v o d n e n i e :

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 15. marca 2001 doručené podanie M. P., bytom K. (ďalej len „navrhovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. T. Š., K., v ktorom namietal porušenie v ňom uvedených základných práv garantovaných Ústavou Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) a Občianskym súdnym poriadkom (zákon č. 99/1963 Zb. v znení neskorších predpisov - ďalej len „OSP“) Krajským súdom v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 Cb 875/99 vo veci zrušenia zmluvy o tichom spoločenstve a vrátenia peňazí.

Navrhovateľ sa v podaní domáhal odstránenia priet'ahov v konaní, keď uviedol, že od podania žaloby na súd uplynul jeden rok a deväť mesiacov a vo veci sa nerozhodlo napriek tomu, že sa sťažoval na Najvyššom súde Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) a Ministerstve spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“).

V prílohe podania predložil kópie súdnej žaloby spolu s dôkaznými materiálmi a korešpondenciu s najvyšším súdom a ministerstvom spravodlivosti.

Na výzvu ústavného súdu podanie doplnil s tým, že postupom krajského súdu boli porušené jeho základné práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 Dohovoru.

Ústavný súd podnet navrhovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu, posúdil, či spĺňa náležitosti ustanovené v § 20 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), a zistil, že jeho podnet v časti, v ktorej namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru v konaní krajského súdu vedenom pod sp. zn. 12 Cb 875/99, spĺňa zákonom predpísané náležitosti. Keďže ústavný súd nezistil ani ďalšie dôvody na jeho

odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podnet v tejto časti prijal uznesením sp. zn. III. ÚS 53/01 z 15. mája 2001 na ďalšie konanie. Vo zvyšnej časti podnet odmietol ako zjavne neopodstatnený a tiež z dôvodu svojej nepríslušnosti na jeho prerokovanie.

Po prijatí časti podnetu na konanie (ďalej len „podnet“) ústavný súd požiadal krajský súd o písomné stanovisko k prijatému podnetu a predloženie súdneho spisu sp. zn. 12 Cb 875/99.

Predseda krajského súdu v písomnom vyjadrení sp. zn. Spr 1113/01 z 26. júna 2001 uviedol: „V obchodnej agende Krajského súdu v Košiciach bol stav nerozhodnutých vecí agendy Cb (prvostupňová agenda) k 1. 1. 1999 - 5633 nerozhodnutých vecí, k 1. 1. 2000 - 4316 vecí a k 31. 12. 2000 - 3434 vecí. Z tohoto počtu nerozhodnutých vecí u uvedenej sudkyne bol stav 803 sporov k 1. 1. 1999, 549 k 1. 1. 2000 a 387 sporov k 31. 12. 2000. V tejto agende v rokoch 1999 a 2000 celkove rozhodla 476 vecí. Okrem týchto vecí v prvostupňovej agende participovala na rozhodovaní ďalších senátnych vecí. V agende Cob (odvolacej agende) rozhodla za uvedené obdobie 103 vecí, pričom ako členka odvolacieho senátu participovala na ďalších rozhodnutiach senátu 3 Cob. Pri zostatku uvedených nerozhodnutých vecí v agende Cb rozhodovalo na súde v tejto agende 12 sudcov, ktorí zároveň rozhodovali aj v odvolacej agende (agenda Cob), kde bolo rozhodnutých 631 vecí (r. 1999) a 684 vecí (r. 2000).

Na základe týchto skutočností je možné konštatovať, že úkony troch súdov v tomto konaní, správanie navrhovateľa i stav súdnych agend u zákonnej sudkyne nepreukazujú neprimerane zdĺhavý postup sudcu (subjektívne zavinené prietahy v konaní). Procesné úkony neboli totiž vykonané bez náležitého uváženia a ich postupnosť nebola subjektívne realizovaná v neprimeraných časových intervaloch, vzhľadom na stav súdnej agendy u príslušnej sudkyne (neposudzujeme týmto stav zodpovednosti štátu za prípadné nevytváranie legislatívnych, personálnych

a ekonomických podmienok pre urýchlenie konania pri nadmernom množstve súdnych sporov).“

Obaja účastníci konania súhlasili s upustením od ústneho pojednávania, preto ústavný súd o podnete navrhovateľa konal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania (§ 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

II.

Vo veci vedenej na krajskom súde pod sp. zn. 12 Cb 875/99 sa navrhovateľ domáhal žalobou podanou na Okresnom súde Košice I (doručená 11. júna 1999) zrušenia zmlúv o tichom spoločenstve s firmou NICK-finance so sídlom K., a vrátenia vložených peňazí.

Okresný súd Košice I v súlade s ustanovením § 104a ods. 2 z dôvodu podľa § 9 ods. 3 písm. b) OSP postúpil vyššie uvedenú vec na konanie a rozhodnutie krajskému súdu ako vecne príslušnému súdu. Súdny spis bol doručený krajskému súdu 24. augusta 1999.

Krajský súd prípisom zo 7. marca 2000 postúpil spis najvyššiemu súdu pre nesúhlas s postúpením veci z dôvodu, že nejde o spor zo zmluvy o tichom spoločenstve, ale o simulovanú zmluvu o úvere, resp. o pôžičke. Najvyššiemu súdu bol spis doručený 15. marca 2000, ktorý uznesením č. k. Ndob 289/2000-8 z 30. mája 2000 rozhodol o vecnej príslušnosti krajského súdu na prejednanie veci. Uznesenie bolo doručené krajskému súdu 10. júla 2000.

Krajský súd prípisom z 22. septembra 2000 (doručený 11. októbra 2000) vyzval žalobcu na doplnenie žaloby konkretizovaním vymáhanej sumy pod následkom zastavenia konania podľa § 43 ods. 2 OSP. Žalobca podaním zo 16. októbra 2000 spresnil žalobný návrh (petit) uvedením sumy 737 500,- Sk s 18 % úrokmi od 16. júna

1999 do 16. októbra 2000 v sume 177 000,- Sk a úroky 538,- Sk za každý ďalší deň omeškania.

Krajský súd vyzval navrhovateľa 1. marca 2001 (výzva doručená 16. marca 2001) na zaplatenie súdneho poplatku za návrh v lehote 10 dní. Navrhovateľ 19. marca 2001 osobne doručeným podaním požiadal o priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov. Krajský súd uznesením č. k. 12 Cb 875/99-15 z 31. mája 2001 priznal navrhovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov (doručené 11. júna 2001).

Listom zo 6. júla 2001 krajský súd požiadal Okresný úrad Košice I, odbor živnostenského podnikania a ochrany spotrebiteľa, o zaslanie živnostenského listu podnikateľky D. K. z firmy NICK-finance K. Súčasne vyzval Okresný súd Košice I, predsedu trestného senátu, o udelenie súhlasu na predvedenie obžalovanej podnikateľky D. K. (t. č. je vo väzbe) na pojednávanie pred krajským súdom na 10. októbra 2001 a väznicu - Ústav na výkon väzby K., na predvedenie obžalovanej na pojednávanie.

Súdny spis krajského súdu sp. zn. 12 Cb 875/99 bol doručený ústavnému súdu 17. júla 2001.

III.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.“

Podľa ustanovenia čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru: „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.“

Podľa ustanovenia § 9 ods. 3 písm. b)-7 OSP: „Krajské sudy rozhodujú ďalej ako sudy prvého stupňa v obchodných veciach bez zreteľa na to, či účastníci záväzkového vzťahu sú podnikatelia, spory zo zmluvy o tichom spoločenstve“ (§ 673 a nasl. Obchodného zákonníka).

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre splnenie ústavného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (II. ÚS 26/95).

Pri rozhodovaní, či vo veci došlo k prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd zohľadňuje tri kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka konania a spôsob, akým súd v konaní postupoval (napr. II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98).

Podľa právneho názoru ústavného súdu základným kritériom pri hodnotení prietáhov je zložitosť veci podmienená skutkovým stavom a platnou právnou úpravou konkrétnej veci, v ktorej štátny orgán (súd) koná (II. ÚS 26/95). Právna zložitosť sporu nezbavuje sudcu ústavnej zodpovednosti za prietahy v konaní zapríčinené nesprávnou organizáciou práce, nedokonalým poznaním obsahu samotnej podstaty veci, odbornou nepripravenosťou na pojednávanie, neodborným využitím času určeného na pojednávanie, neodborným vedením jednotlivých pojednávaní a nariadovaním dokazovania bez náležitého zistenia procesne významných skutočností pre toto dokazovanie (I. ÚS 47/96).

Pri posudzovaní opodstatnenosti (dôvodnosti) tvrdenia navrhovateľa, že v konaní krajského súdu došlo k porušeniu základného práva na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietáhov, resp. práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote (čl. 48 ods. 2 prvá veta ústavy; čl. 6 ods. 1 prvá veta Dohovoru), ústavný súd považuje za potrebné rozdeliť napadnuté súdne konanie na dve etapy, a to:

A) od podania žaloby 11. júna 1999 na Okresnom súde Košice I do rozhodnutia najvyššieho súdu o vecnej príslušnosti súdu na prerokovanie veci, t. j. do 30. mája 2000,

B) od doručenia tohto rozhodnutia krajskému súdu, t. j. od 10. júla 2000 do predloženia spisu na ústavný súd, t. j. do 17. júla 2001.

A

V prvej etape (proces rozhodovania o vecnej príslušnosti) ústavný súd zistil narušenie plynulosti v konaní v čase od 24. augusta 1999, keď bol súdny spis Okresného súdu Košice I doručený krajskému súdu, do 15. marca 2000, keď bol súdny spis doručený najvyššiemu súdu na rozhodnutie o vecnej príslušnosti.

Vychádzajúc z obsahu žaloby a k nej pripojených zmlúv o tichom spoločenstve (uzatvorených podľa § 673 až 681 Obchodného zákonníka), ako aj z ustanovenia § 9 ods. 3 písm. b)-7 OSP ústavný súd rozhodovanie o vecnej príslušnosti súdu v danej veci nekvalifikuje za také právne a fakticky zložité konanie, ktoré by odôvodňovalo prietahy v konaní, a dobu 6 a pol mesiaca na postúpenie súdneho spisu na súd vyššieho stupňa považuje vzhľadom na jednoduchosť tohto úkonu za neprimerane dlhú.

Pri dobrej organizácii práce a kvalifikovanom zhodnotení obsahu podstaty predmetnej (obchodnej) veci bolo možné o vecnej príslušnosti rozhodnúť (t. j. vo veci

konat') už na krajskom súde, prípadne vec postúpiť na rozhodnutie najvyššiemu súdu v podstatne kratšej dobe.

V správaní navrhovateľa pri konaní a rozhodovaní súdu o vecnej príslušnosti nezistil ústavný súd skutočnosti, ktoré by spôsobili spomalenie postupu súdneho konania.

Z uvedených dôvodov hodnotí ústavný súd konanie krajského súdu vo vyššie uvedenom časovom úseku ako zbytočné prieťahy v konaní.

Stanovisko krajského súdu vyjadrené jeho predsedom (organizačno-personálne problémy a z nich vyplývajúci vysoký počet nevybavených vecí pripadajúcich na jedného sudcu) ústavný súd neprijal ako dostatočnú a dôvodnú obranu na ospravedlnenie pomalého konania (prieťahov) v konaní súdu.

Vychádzajúc z medzinárodného štandardu uplatňovania Dohovoru, ako aj z ustálenej rozhodovacej praxe ústavného súdu platí, že nadmerné množstvo vecí (počet nevybavených vecí, o ktorých má súd rozhodnúť), v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, ho nezbaňuje zodpovednosti za pomalé konanie, t. j. za prieťahy v konaní (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 40/97, II. ÚS 18/98).

B

V druhej etape (od 10. júla 2000 do 17. júla 2001), t. j. v príprave pojednávania (stanoveného na 10. október 2001), zistil ústavný súd v konaní krajského súdu také skutočnosti, ktorých dôsledkom boli prieťahy v súdnom konaní.

Krajský súd prípisom z 22. septembra 2000 vyzval žalobcu na doplnenie žaloby konkretizovaním vymáhanej sumy pod následkom zastavenia konania podľa ustanovenia § 43 ods. 2 OSP (súd stanovil na tento úkon lehotu 15 dní).

Navrhovateľ listom zo 16. októbra 2000 (č. 1. 10 spisu) podanie doplnil požadovaným dôkazom, ale krajský súd až prípisom zo dňa 1. marca 2001, ktorý navrhovateľ prevzal 16. marca 2001, vyzval navrhovateľa na zaplatenie súdnych poplatkov za návrh. Tento rutinný úkon (podľa vzoru OSP č. 4a) vykonal súd takmer po 5 mesiacoch bez relevantného zdôvodnenia.

Z vyššie uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.